

Reactie op Consultatiedocument 'Wet toekomst accountancysector' (Wta) de dato 9 juli 2021

Wta zult u zeggen, dat heb ik vaker gehoord, maar dat was waarschijnlijk de Wet toezicht accountantsorganisaties uit 2006. Dit wetsvoorstel, ook een Wta, draagt de titel Wet toekomst accountancysector. Na afloop van de consultatieperiode op 4 september 2021, zal er uiteindelijk een definitieve wet volgen. Een wet met een citeertitel die suggereert continu gericht te zijn op de toekomst van het beroep. Hoewel het accountantsberoep allesbehalve statisch dient te zijn, lijkt het voortdurend focussen op de toekomst ervan ook niet de oplossing. Een woord dat er onzes inziens beter bij past is 'veerkrachtig'. Misschien moeten we er maar de Wva van maken, de Wet veerkrachtige accountancysector.

De consultatiedocumenten omvatten 1) het wetsvoorstel, 2) de memorie van toelichting en 3) het integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving. Het wetsvoorstel stelt een aantal wijzigingen voor ten aanzien van 1) de Wet op het accountantsberoep, 2) de Wet toezicht accountantsorganisaties en 3) de Wet tuchtrechtspraak accountants.

In de Wet op het accountantsberoep wordt via een nieuw artikel 45b geregeld dat het bestuur van de NBA periodiek de geschiktheid en de volledigheid van de kwaliteitsindicatoren evalueert. De periodiciteit wordt bepaald via een ministeriële regeling. Via een gewijzigd artikel 19 van de Wet op het accountantsberoep wordt geregeld dat deze evaluatie onafhankelijk wordt uitgevoerd. Onafhankelijkheid wordt afgedwongen door een commissie in het leven te roepen die in meerderheid uit niet-accountants bestaat. Hoewel deze diversiteit relevant is, zijn wat ons betreft **de diverse achtergronden** minstens zo belangrijk. Hierbij kan gedacht worden aan: het cliëntenperspectief, het perspectief van de banken, de belastingdienst, het onderwijs, de onderzoekswereld en aan andere betrokkenen.

Het nieuwe artikel 45a gaat in op de kwaliteit van de wettelijke controles. Hoewel we thans niet alle consequenties kunnen overzien, vragen we ons af, waarom we de **vrijwillige controles** niet gewoon meenemen hierin. Ook bij vrijwillige controles dient immers evenals bij wettelijke controles een controleverklaring te worden verstrekt waaruit afgeleid mag worden dat – met een redelijke mate van zekerheid – de gecontroleerde jaarrekening (vrijwillig of verplicht) vrij is van materiële fouten of onjuistheden. Lid 1 van het nieuwe artikel 45c geeft hier gelukkig de ruimte voor.

Bijzonder is het nieuwe lid 3 van artikel 47. Hoewel er ongetwijfeld een goede aanleiding voor is om dit op deze manier te regelen, komt het ons wat vreemd voor. Bij de beoordeling of een persoon uit een land, niet zijnde een lidstaat, eenzelfde niveau van vakbekwaamheid als in Nederland heeft, kunnen **beroepswerkzaamheden van die persoon worden gelijkgesteld** met het volgen van het praktijkexamen, indien deze werkzaamheden gedurende ten minste vijftien jaar zijn verricht, waardoor voldoende ervaring op financieel, juridisch en boekhoudkundig gebied is verkregen. Aangezien we de achtergrond van het toevoegen van dit nieuwe lid niet kennen, vinden we het moeilijk om commentaar te geven. In welke zin is de kwaliteit hiermee gediend? Over hoeveel mensen gaat dit naar alle waarschijnlijkheid en waar komen zij vandaan?

Via artikel 54a krijgen controleplichtige ondernemingen en instellingen de mogelijkheid een aanvraag te doen om aanwijzing van een accountantsorganisatie, omdat men ondanks redelijke en tijdige inspanningen geen accountantsorganisatie bereid vindt de opdracht tot een wettelijke controle te aanvaarden. Het is enigszins bijzonder te noemen dat de te wijzigen Wet op het accountantsberoep rechtstreeks mogelijkheden biedt aan controleplichtige cliënten. Het **aanwijzen van een accountantsorganisatie** door de beroepsorganisatie stuit ons tegen de borst. Waarschijnlijk ook omdat we ons niet helemaal kunnen voorstellen om welke gevallen dit gaat. Het moet om controleplichtige cliënten gaan die voldoen aan alle integriteitsregels, die bereid zijn om een marktconforme fee te betalen en die desondanks geen accountant kunnen vinden. Vreemd. We zouden hier graag nadere uitleg over ontvangen.

Een systeem (bekendstaand als het **intermediair-model**) waarin door een onafhankelijke organisatie alle controleplichtige klanten periodiek volgens een vaste werkwijze worden verdeeld over alle accountantsorganisaties, zouden wij toejuichen. Bij de thans voorgestelde hybride vorm waarin we een groot deel aan de markt overlaten en een kleiner deel aanwijzen, zetten wij vraagtekens. Hoewel we niet kunnen inschatten om hoeveel gevallen dit gaat, is het onzes inziens aan de accountantsorganisatie om – gegeven de beschikbare capaciteit, kennis en ervaring, maar ook op basis van het eigen risicoprofiel – te besluiten of een cliënt en/of opdracht wel of niet wordt geaccepteerd.

Dan de wijzigingen in de Wet toezicht accountantsorganisaties. Via een aanvulling op artikel 18 wordt een nieuwe gradatie toegevoegd, namelijk '**ernstige tekortkomingen**'. In het kader van wettelijke controles dienen deze namelijk te worden voorkomen. Wat is ernstig en hoe verhoudt zich dit tot materieel, van diepgaande invloed, significant of anderszins? Op pagina 32 van de memorie van toelichting wordt in dit kader gesteld dat "indien in het onderzoek van de selectie van wettelijke controles, ernstige tekortkomingen in meerdere wettelijke controles worden geconstateerd, er voldoende grond is om vast te stellen dat het kwaliteitsbeheersingssysteem gebrekkig is".

Accountantsorganisaties (naar schatting 10 tot 15) zonder een OOB-vergunning die gedurende 3 jaar jaarlijks een omzet uit wettelijke controles hadden van 3 mln. per jaar, en die tenminste 150 wettelijke controles per jaar verrichten, worden verplicht een RvC te benoemen, bestaande uit minimaal 3 personen. Ervan uitgaande dat het wetsvoorstel wordt ingevoerd ingaande 2023, is het – rekening houdend met het feit dat er sprake zal zijn van een gedifferentieerde inwerkingtreding (aldus pagina 38 van de memorie van toelichting) - de vraag **wanneer deze RvC benoemd moet zijn**. Wordt voor de driejaarstermijn gekeken naar de jaren 2020 tot en met 2022 of wordt dit 2023 tot en met 2025? Benoeming dient plaats te vinden na verloop van één jaar na afloop van de driejaarperiode. Op z'n laatst 1 januari 2027, of zien we iets over het hoofd?

In ieder geval is het aan de RvC om voorafgaande goedkeuring te verlenen in de volgende gevallen: 1) voorstel tot winstuitkering, 2) aangaan of verbreken van een duurzame samenwerking, 3) het nemen van een deelneming, 4) het doen van investeringen van een bepaalde omvang en 5) het ontslaan van een aanmerkelijk aantal werknemers binnen een kort tijdsbestek.

Opmerkelijk is het relatief **grote aantal begrippen dat multi-interpretabel is**. Hierbij kan gedacht worden aan omschrijvingen als: 1) aanmerkelijk aantal werknemers, 2) kort tijdsbestek, 3) duurzame samenwerking. Ten aanzien van de investeringen waarvoor voorafgaande goedkeuring noodzakelijk is, wordt de grens gelegd bij 25% van het eigen vermogen. Per welke datum? Waarom wordt het balanstotaal niet als benchmark genomen?

Naast de bovenstaande vereiste voorafgaande goedkeuringen behelzen de taken van de RvC eveneens het voordragen van de te benoemen dagelijks beleidsbepalers van de accountantsorganisatie, het toezicht houden op het stelsel van kwaliteitsbeheersing van de accountantsorganisatie, het met raad terzijde staan van de dagelijks beleidsbepalers van de accountantsorganisatie, het schorsen of ontslaan van de dagelijks beleidsbepalers, het doen van een voorstel voor het beloningsbeleid en het vaststellen van de hoogte en samenstelling van de beloning van de dagelijks beleidsbepalers van de accountantsorganisatie. Daarnaast heeft het intern toezichtorgaan op grond van de huidige wetgeving goedkeuringsrechten bij besluiten van de dagelijks beleidsbepalers ten aanzien van het stelsel van kwaliteitsbeheersing (waarvan ook deel uitmaakt het beloningsbeleid, ook ten aanzien van winstdeling), besluiten over de benoeming, schorsing en het ontslag van bij de accountantsorganisatie werkzame externe accountants en de compliance officer en besluiten over de vaststelling van de jaarlijkse begroting.

Vervolgens de Wet tuchtrechtspraak accountants. Hiervan worden 4 artikelen aangevuld, respectievelijk uitgebreid. Dit betreft de artikelen 2, 8, 39 en 43.

Tot slot volgen de laatste 5 artikelen van het wetsvoorstel. Via artikel V worden ontwerp verordeningen aangekondigd over 1) de onafhankelijke uitvoering van de evaluatie van de geschiktheid en volledigheid van de kwaliteitsindicatoren en de waarborging daarvan en 2) de wijze waarop de onafhankelijke totstandkoming van een beslissing inzake de aanwijzing van een accountantsorganisatie.

In hoofdstuk 5 van de Memorie van toelichting wordt ingegaan op de regeldruk en de kosten die gemoeid gaan met dit wetsvoorstel. Aangezien het slechts over indicaties gaat, laten we de calculaties voor wat ze zijn. Wel wagen wij te betwijfelen of de genoemde kosten representatief kunnen worden geacht (zowel te hoog als te laag). De boodschap lijkt echter wel duidelijk. Eigenlijk zegt de wetgever: **“als je deze wet niet kunt implementeren tegen de genoemde kosten, dan zit er structureel iets fout en zul je ervoor moeten zorgen dat enerzijds je data en anderzijds de mogelijkheden om data-analyse toe te passen op orde worden gebracht”**.

We sluiten af met het maken van complimenten aan de opstellers van deze internetconsultatie. Mooie documenten, wederom een stap in de goede richting.

5 augustus 2021

Eric Mantelaers & Martijn Zoet